

ΑΤΤΙΚΗ ΙΡΙΣ

ΕΤΟΣ Α΄.

15 Ἀπριλίου 1898

ΑΡΙΘ. 6.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκθέσεως τῶν ἀνθέων, ἣν ὀργάνωσεν ἡ Βιοτεχνικὴ Ἑταιρία πρὸς τιμὴν τῆς πριγκηπίσσης Μαρίας, δημοσιεύομεν τὰ «Πολιτικά Ἄνθη» τοῦ παρ' ἡμῶν διαπρεποῦς λογογράφου κ. Γ. Καλλιπέρη, βέβαιον ὄντες, ὅτι ἡ σύγχρονος φιλολογία τοῦ τόπου μας δὲν ἔχει ἴσως νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ἄλλο καλλίτερον δημοσίευμα.

Συμ. Διευθύνσεως.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΑΝΘΗ

ΑΝ ἤμην ἐκ τῶν μεγάλων τῆς πολιτικῆς ἀπομάχων, λόγου χάριν ὁ μέγας γέρον τῆς Ἀλβίωνος ἢ ὁ ἐξόριστος τοῦ Βαρζίνου ἢ ὁ ἔνθους μαχητῆς τοῦ Ἰσπανικοῦ βήματος, θὰ ἐπεχείρουν ἀπὸ τοῦ κύρους τῆς περιωπῆς νὰ συνθέσω κλασικὴν ἀνθοδέσμην ἐκ τῶν συμβολικῶν ἀνθέων, ἅτινα ἐφύησαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς πολιτικῆς ιστορίας. Καὶ τὴν ἀνθοδέσμην ταύτην δὲν θὰ ἐδίσταζεν ἡ πέρα τοῦ τάφου φιλοδοξία μου νὰ κληροδοτήσῃ εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ ὑστεροφημίας ἀθῶν δάφνιν.

Καὶ τί δὲν θὰ ἔλεγον διὰ τοὺς ἀνθρώπους αἱ θελκτικαὶ καὶ ἄκακοι καὶ ἀφιλόδοξοι φυτικά ὑπάρξεις, εἰς εἴξευρον τὰς ἐχθρότητας, τὰς ὁποίας παριστῶσι κατὰ μωρὰς ἀνθρωπίνας συνθήκας καὶ τὰς ἐν γένει ἀνοσιίας, τὰς ὁποίας τὸ πρῶτον τῶν γνίνων κτισμάτων ἐκφράζει ἐκάστοτε δι' αὐτῶν! Καὶ τί πράγματι δὲν θὰ ἔλεγον δι' ἡμᾶς τὰ ἄνθη, τῶν ὁποίων ἡ γλῶσσα εἶνε μυστηριώδης τις γλῶσσα λαμπρότητος καὶ ἀρωμάτων εἰς τοὺς ἀνθρώπους κατὰ δυστυχίαν ἐντελῶς ἄγνωστος.

Ἴδὲ τὸ τριαντάφυλλον καὶ ἂν δύνασαι μὴ ἀναμνησθῆς τοῦ αἱματηροῦ ἀνταγωνισμοῦ δύο ἰσχυρῶν πέραν τῆς Μάγνης οἰκῶν, ἐξ ὧν ὁ μὲν τῆς Ὑόρκης εἶχεν ὡς σύμβολον ρόδον λευκὴν, ὁ δὲ τοῦ Λαγκάστερ ἐρυθρὸν ρόδον· καὶ ἂν δύνασαι, μὴ ἀναπολήσῃς τὸν περίφημον ἐκείνον πόλεμον τῶν δύο ρόδων, τῶν ὁποίων αἱ ὀξείαι ἄκανθαι κατεξέσχίζον ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὰς σάρκας τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ. Καὶ ἦτο τοσοῦτο τὸ ρεῦσαν αἷμα ἐπὶ τῶν ἀντιπάλων τούτων ἀνθέων, ὥστε καὶ σήμερον ἐτι, ὡς κατὰ τὸ τέλος τῆς δεινῆς διαπάλης ἐκείνης, εὐλόγως θὰ ἠρώτα τις ποῖον τῶν δύο τριανταφύλλων εἶχε καταντίσει τὸ ἐρυθρότερον.

Τὰ δύο ἄλλως ταῦτα ρόδα δὲν εἶνε τὰ μόνα τῆς Ἀγγλίας συμβολικὰ ἄνθη. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, εἰς τὸ ἐδαφος τῆς ὁποίας ἡ πολιτικὴ βάλλει μέχρις ἐγκάτων τὰς ἰσχυρὰς ρίζας τῆς,

ἰδιαιτέραν ὅλως τρέφουσι κλίσιν πρὸς τὸν διὰ τῶν ἀνθέων συμβολισμόν.

Πρόσφατος ἐτι τυγχάνει ἡ μνήμη τῶν τελευταίων ἐνιαυτῶν, καθ' οὓς ὁ μικρὸς ἐκείνος Ἰουδαῖος ὁ ἀπὸ Πληβείου προαχθεὶς διὰ τῆς μεγαλοφυΐας αὐτοῦ εἰς λόρδον καὶ ἠγέτην τῶν ὁμοτίμων εἶχεν ἐκλέξει ὡς ἄνθος τῆς προτιμύσεώς του τὸ κιτρινωπὸν ἠράνθεμον, ἐν ᾧ ὁ ἀντίπαλος αὐτοῦ, ὁ διαμείνας πιστὸς εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις, ἐκ τῶν σπλάγγων τῶν ὁποίων προῦλθε, προετίμα τὸ λευκὸν τριαντάφυλλον. Καὶ εἰς τὰς μεγάλας ἐκείνας πολιτικὰς συναθροίσεις, τὰς ὁποίας ἐκφράζει μόνη ἡ λέξις meetings, ἦν ἕνεκα τούτου ἠσπάσθησαν πᾶσαι αἱ γλῶσσαι, οἱ μὲν συντηρητικοὶ, ἀκολουθοῦντες τῷ Βίκονσφιλδ, ἐπεδείκνυν τὸ ἠράνθεμον, ἐνῶ οἱ φιλελεύθεροι, φίλοι τοῦ Γλάδστον, ἐκοσμοῦντο διὰ παλλεῦκων ρόδων. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀντιπάλων στρατῶν οὐδεμία ποτὲ βεβαίως συνήθη μάχη. Ἴσως μόνον ἐνίστε ὑπὸ τὰς φανατιζούσας ἐμπνεύσεις τῶν πολιτικῶν ἀναθυμιάσεων οὐχὶ ἀσχέτους συνήθως πρὸς τὰς θερμουργοὺς τοῦ Βάκχου ὑπαγορεύσεις ἀπετίμετο εὐλαβῆς πρὸς τὴν ἀγγλικὴν πυγμὴν φόρος, ὀφθαλμῶν τινῶν αἱ κόγχαι ἐμελαινοῦτο ἐξ αὐτῆς, ρινές τινες ἐθραύοντο, ὧμοι καὶ πλευραὶ ἐμωλωπίζοντο ἢ κατεφέροντο εἰς τὰ κατώτερα μέλη τῶν διαδηλούντων ὀστῶν λακτίσματα, ἄξια ἄλλων ὄντων, οὐχ ἦττον τὰ μάλιστα ἐθιζόμενα ἐν Ἀγγλίᾳ. Χύσις αἵματος μόλις παρετηρεῖτο ἐνίστε ἀπὸ τῶν ρωθῶνων πρωτοπορούντων τινῶν διαδηλωτῶν.

Καὶ πᾶσαι αὗται αἱ ἀσχημῖαι τελοῦνται εἰς βάρος τοῦ ἐρατεινοτάτου τῶν ἀνθέων, τοῦ ρόδου, οὐτινος καὶ μόνον τὸ ὄνομα εἶνε ἄρωμα, τοῦ ὁποίου ἡ ἱστορία, ἂν ἐγράφετο, θ' ἀπετέλει τόμον καὶ ὁ ἔπαινος ποίημα. Μὲ τὰς μυροβόλους σταγόνας τοῦ ὕδατος τοῦ ἔρραινον ἀνέκαθεν τοὺς ξένους εἰς σημεῖον εὐμενοῦς δεξιώσεως, διὰ τῶν τρυφερῶν πετάλων αὐτοῦ αἱ δέσποινα ἀπὸ τῶν ἐξωστῶν καὶ τῶν παραθύρων ἀνθοβολοῦσι τὸν Ἰησοῦν κηδεύομενον, διὰ τῆς κάλυκός του εἰκονίζεται ἡ παρθενικὴ ἀγνότης, τὸ ρόδινον χρομᾶ του σημαίνει αἰδημοσύνην καὶ μὲ τὸ δενδρούλλιον αὐτοῦ τὸ οὐχὶ ἄμοιρον ἀκάνθων ἀμείβεται ἐτησίως κατὰ σοφὸν ἔθος κρατοῦν εἰς πλεῖστα χωρία τῆς Δύσεως ἢ σωφροσύνη τῆς γυναικός.

Τοσαῦται ἐλέγομεν, ἀσχημῖαι εἰς βάρος τοῦ ρόδου, τὸ ὁποῖον μὲ τὴν εὐγενῆ καὶ ἀρχαίαν καταγωγὴν του ἀρωματίζει τὰς σελίδας τῆς Γραφῆς, τὸ ὁποῖον συντροφεύει τὰ στήθη τῶν μυστηριωδῶν νεκρῶν τῶν αἰγυπτιακῶν τάφων, τὸ ὁποῖον ἐκόσμη ἀπαρατήτως τὰ κλεινὰ Ἀσιατικὰ συμπόσια, τὸ ὁποῖον θάλλει ἐπὶ τῶν ἀκρωρείων τοῦ Ἐλικῶνος, τῆς Ἴδης, τοῦ Παρνασοῦ εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων θεῶν, τὸ ὁ-

ποιον ὡς σύμβολον ἡδυπαθείας ἔστεφε τὸ ρευ-
βῶδες μέτωπον τῶν θυγατέρων τῆς Λέσβου καὶ
ὡς ἐνδειγμα σωφροσύνης ἐμύρωνεν ἐν τῷ τάφῳ
τούς ἀγνοῦς κόλπους τῶν παρθένων τοῦ Λι-
βάνου.

Ἐν Γαλλία θάλλει τὸ κρίνον, μεταφτυτεὺθὲν
ὅμως ἐκ τοῦ Ὀλύμπου, ὅπου ἦτο διὰ τὴν βασι-
λικὴν του μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν ἡγεμονικὴν
χάριν τὸ ἱερὸν ἄνθος τοῦ Πατρὸς τῶν θνητῶν
καὶ τῶν ἀθανάτων, οὐτινος μάλιστα καὶ κοσμεῖ
τὴν πορφύραν—καὶ θεωρεῖται ὡς τὸ προαιώνιον
κλασικὸν καὶ πατροπαράδοτον σύμβολον τῆς
μοναρχίας. Καὶ βλέπει τις τὸ χιονόλευκον καὶ
ὑπερήφανον τοῦτο ἄνθος ἀπὸ αἰῶνων ἀνθοῦν
ἐπὶ τῶν οἰκοσύμων τῶν βασιλέων, διαλάμπων
ἐπὶ τῶν σημάτων τῶν πόλεων καὶ τῶν δήμων,
στολίζον τὰ λάβαρα καὶ τὰς σημαίας στόλων
καὶ στρατῶν. Τίς ἢ καταγωγὴ του; τίς ἢ ταυ-
τότης του; Νὰ εἶνε ἄρα ἡ θελκτικὴ ἴρις τῶν λει-
μώνων ἢ μὴ δὲν εἶνε παντάπασιν ἄνθος, ἀλλ'
εἶνε ἀπλῶς ἡ εἰκὼν τῆς σιδηρᾶς αἰχμῆς τῆς
λόγχης, τῆς οὕτω προσφιλοῦς εἰς τὰς ἱπποτι-
κὰς τάξεις; Οἰαδύποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ ταυτότης
του, ἡ ἱστορία τοῦ συμβολικοῦ κρίνον, εἶνε ἡ
ἱστορία τῆς γαλλικῆς μοναρχίας, ἱστορία δέκα
αἰῶνων, ἱστορία τοσοῦτων μαχῶν, τοσοῦτων κα-
τακτῆσεων, τοσοῦτων καταστροφῶν, τοσοῦτων
θριάμβων. Μετὰ τῶν Σταυροφόρων περιήγετο
ἐπὶ τῶν παλαιῶν τευχῶν τῆς Ἱερουσαλῆμ, με-
τὸν Λουδοβικὸν ΙΔ' ἐγκαθιδρύεται ἐπὶ τῶν ὄχθων
τοῦ Ρήνου, μετὰ τὰ συντάγματα τῶν Ζουάβων
κυματίζει ἀπὸ τῶν μιναρέδων τοῦ Ἀλγερίου.

Ἄλλ' ἐν ταύτῳ τὸ κρίνον εἶνε καὶ σύμβολον
τῆς ἀγνότητος. Εἰς τὴν Μαρίαν ὁ ἄγγελος προσ-
φέρει πάλλευκον κρίνον, εὐαγγελιζόμενος αὐτῇ
τὴν παρθενικὴν, τὴν θείαν μητρότητα. Νὰ εἰ-
κάσῃ τις ἐκ τῆς τοῦ κρίνου ἐτέρας ταύτης ἐκ-
δοχῆς ὅτι πάντες οἱ Βουρβῶνοι ἦσαν ἐνάρετοι;
Ποσάκις δὲν ἐγέλασαν ἄρα γε ἡ Pompadour καὶ
ἡ Dubary βλέπουσαι τοὺς ἀνακτορικοὺς θερά-
ποντας ἀποθέτοντας εὐλαβῶς εἰς τὰ ἐν τοῖς
ἰδιαιτέροις αὐτῶν θαλάμοις πολύτιμα ἐκ τῆς
Σαξονίας ἢ ἐκ Σεβρῶν δοχεῖα ὠραίας δέσμας ἐκ
λευκῶν κρίνων, στελλομένης πρὸς αὐτὰς ὑπὸ
τοῦ βασιλέως!

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ τοῦ ἱπποτικοῦ κρί-
νον, τὸ ὁποῖον περιέφερον περὶ τὴν ἁγίαν πόλιν
οἱ Γάλλοι σταυροφόροι, ἄς μὴ παραλειθῆν ἔν-
ταῦθα καὶ ἄλλο συμβολικὸν ἄνθος, ὅπερ οὗτοι
προσῆλουν εἰς τὰς αἰχμὰς τῶν λογχῶν των, μα-
χομενοὶ κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, τὸ μικρὸν ἐκεῖνο
μετ' ἐρυθρὰ πέταλα ἄνθος τῆς Ἰουδαίας, τὸ το-
σοῦτον ἐν Παλαιστίνῃ κοινόν, ὅπερ ἐπὶ τοῦ τό-
που τοῦ Κρανίου προεῖχεν ὡς σταγῶν αἵματος
παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Περίε-
ργος σύμπτωσις ἢ κοινότης τοῦ ἐρυθροῦ χρώ-
ματος μεταξὺ τοῦ ἀνθυλλίου τούτου τῆς ἁγίας
γῆς καὶ τῶν μικρῶν ἐκείνων, ἐρυθρῶν καὶ αὐ-
τῶν ὡς τὸ αἷμα, ἀμαράντων, δι' ὧν κοσμοῦσι
τὰς κομβιοδόχους τῶν κυανῶν αὐτῶν ἀμπεχόνων
οἱ Γάλλοι ἀναρχικοὶ, ἢ ἅτινα οὗτοι καταθέτων-
σιν ὡς φόρον τιμῆς ἐπὶ τῶν τάφων τῶν μαρτύ-
ρων τῶν ἀνατρεπτικῶν ἰδεῶν κατὰ τὰς φανατι-
κὰς ἐκείνας προσκυνητείας, αἰτινες πάντοτε μὲν

ἔχουσι χαρακτῆρα σταυροφορικῆς θεωρίας ἢ
πολεμικῆς ἐπιδείξεως κατὰ τῆς ἀρχῆς, συχνό-
τατα δὲ καὶ βαπτίζονται εἰς τὸ αἷμα. Πόθεν ἢ
κοινότης αὕτη; Μὴ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Ναζωραῖος ἐ-
θεωρεῖτο ποτε, παραγνωρίζομενος, ὡς ἀναρ-
χικός;

Ἀπὸ τῶν κρίνων μέχρι τῶν ἰων μεσολαβεῖ
ὀλόκληρος ἐπανάστασις. Ἡ βιολέττα εἶνε τὸ
κρίνον τῶν Βοναπαρτῶν· τὸ ἰον—τὸ γεννηθὲν
ἐν τῇ δημοκρατικῇ πόλει τῶν ἰοστεφάνων Ἀθη-
νῶν—σύμβολον αὐτοκρατορίας! Ὅπόσον ἀνα-
κόλουθος ἢ συμβολικὴ χρῆσις τῆς βιολέττας,
ἥτις εἶνε ἡ γλυκύτης, ἡ αἰδημοσύνη, ἡ κοσμιό-
της, ἡ δειλία, ἡ σεμνὴ χάρις—ἀφοῦ ἄλλως εἶνε
ἡ νύμφη Ἰώ, ἥτις ἀντιστάσα εἰς τοὺς πόθους
τοῦ Ἀπόλλωνος μετεμορφώθη λόγῳ ποιητῆς εἰς
ἰον—ἐνῶ ἢ αὐτοκρατορία εἶνε ἢ ἐκκοσμητικὴ
κλαγγὴ ἡχουσῶν σαλπίγγων μετὰ κρουομένων
τυμπάνων, ὁ ἀπαίσιος κροταλισμὸς συρομένων
ξίφων, ὁ καταχθόνιος μυκηθμὸς τηλεβόλων, ἀ-
λαλαγμὸς μαχῶν καὶ κατακτῆσεων τρόμος, πτω-
μάτων σωροί, αἱμάτων χεῖμαρροι. Ὅποια ἀντί-
θεσις! Διὰ τί καὶ πόθεν ἄρα γε τὸ παράδοξον
τοῦτο σύμβολον; Μὴ διότι ἦτο τὸ ἡγαπημένον
ἄνθος τῆς Ἰωσηφίνης, ἥτις ἐκνάνιζε διὰ τῶν
γλυκῶν χρωμάτων αὐτοῦ τὰς ἐγκαταλελειμ-
μένας πρασιάς τῆς Μαλμαζῶνος; Ἄλλη παρά-
δοξις δίδει ἄλλην αἰτίαν, ἄλλην καταγωγὴν.
Ὅτε ὁ Ναπολέων ἐπέστρεφεν ἐξ Ἑλλάδος κατὰ τὸν
μῆνα Μάρτιον, ὅστις εἶνε ὁ μὴν τῶν ἰων, καθ'
ὄλην τὴν πορείαν αὐτοῦ ὁ ἀῆρ εὐωδίαζεν ἐκ τῆς
μυροβόλου πνοῆς τῶν θελκτικῶν αὐτῶν ἀνθυλ-
λίων, τὰ ὁποῖα διὰ χειρὸς ἀμειλίκτου ἐθέριζον
διαβαίνοντες οἱ στρατιῶται τοῦ Νεῦ εἰς ἀνάμνη-
σιν τῆς θαυμασίας ἐπανάδοις τοῦ αὐτοκράτορος.
Καὶ ἡ βιολέττα ἐκτοτε ἀφιερῶθη εἰς αὐτόν.

Καὶ ἐγένετο τότε ἀληθῆς κατακλυσιμὸς ἰων
ὄχι χάριν αὐτῶν τούτων, ἀλλὰ διὰ τὸ πολιτικὸν
σύστημα, τὸ ὁποῖον παρίστων, καὶ ἐκοσμοῦντο
δι' αὐτῶν αἱ κομβιοδόχοι καὶ διηνθίζοντο τὰ πε-
ριστήθια καὶ ἐστολίζοντο αἱ ἐσθῆτες, οἱ πῖλοι
καὶ αἱ κόμαι τῶν γυναικῶν. Ἴον ἐν κομβιοδόχῃ
ἦτο σύμβολον πίστεως, ἦτο κοκάρδα ἦτο ση-
μαία, ἦτο πρόκλησις, ἦτο ἔρις, ἦτο ἀφορμὴ μο-
νομαχίας μέχρι τελευταίας ρανίδος, διασταύρω-
σις ξίφων μέχρι τελευταίας πνοῆς. Τίς θὰ εἴπῃ
ποτέ πόσον αἷμα ἔγεινεν ἀφορμὴν νὰ χυθῆν τὸ
μικρὸν τοῦτο, μεστὸν χάριτος καὶ πληθὺς θελ-
γῆτρον ἄνθος, ὅπερ ὡσεὶ φεῦγον τὰ βέβηλα βλέμ-
ματα ἀρέσκειται μονῆρες καὶ κεκρυμμένον ὑπὸ
τὴν σκιάν θάμνου εἰς τὰς ἐσχατίας τῶν δασῶν;
Καὶ οὕτως ἢ βιολέττα μετὰ τὸ ἡδὺ καὶ λεπτόν
ἄρωμά της, μετὰ τὸ δειλὸν καὶ προσκλίνον ἠθὸς
της, ἢ βιολέττα, ἥτις ἀνθεῖ καὶ μαραίνεται ἐν
μέσῳ βοτάνης βρύθου ὅπου καὶ γεννᾶται, ἐπι-
χειρεῖ ὑπὸ τὴν καταχθόνιον βοῆν σαλπίγγων,
τυμπάνων καὶ τηλεβόλων τὸν κύκλον τοῦ κό-
σμου, οἰγοῦσα ἐν Ρωσσίᾳ, καυματιζομένη ἐν
Ἰσπανίᾳ καὶ τελευτῶσα ἐπὶ τοῦ τραχέος σκοπέ-
λου τῆς Ἁγίας Ἐλένης.

Ἐλθωμεν νῦν καὶ ἐπὶ τὰ συμβολικὰ καρυό-
φυλλα. Μετὰ τὸ ἐρυθρὸν γαρύφαλλον τοῦ μεγάλου
Condé, τὸ λευκὸν γαρύφαλλον τῆς Μαρίας
Ἀντωνιέττης, Λουδοβίκος ὁ Ἰς' ἀποθνήσκει ὑπὸ

τὸ πένθιμον παράπονον τοῦ τυμπάνου. Δεσμῶ-
τις ἐν τῇ παρὰ τὸν Σηκουάναν εἰρκτῇ ἢ βασι-
λισσα περιμένει νὰ σταθῇ καὶ δι' αὐτὴν τὸ κριώ-
μα. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐκάστην προΐαν πιστὴ χεῖρ
προσκοιμίζει αὐτῇ λευκὸν γαρύφαλλον, ἵνα δι'
αὐτοῦ διανθίσῃ τὴν μέλαιναν αὐτῆς ἐσθῆτα.
Ἄλλ' ἡμέραν τινὰ φωρᾶται ἢ πιστὴ χεῖρ καὶ ἀ-
παγορεύεται ἢ εἰσοδὸς τοῦ ἄνθους, ὅπερ μετὰ
εὐεργητικὸν βάλσαμόν του εἰσῆγεν εἰς τὸ δεσ-
μωτήριον καὶ ἐλπιδοφόρον ἀκτίνα καὶ τὸ καρυό-
φυλλον παύει ν' ἀρωματίζῃ τὴν εἰρκτὴν τῆς ἀ-
τυχοῦς κόρης τῆς Θηρεσίας. Μετ' οὐ πολὺ κα-
τέλιπε καὶ αὕτη τὴν φυλακὴν δι' ἄλλας μονάς...
... καὶ τὸ λευκὸν καρυόφυλλον ἀφιερῶθη εἰς τὴν
μνήμην αὐτῆς. Καὶ ὀνομάζετο κοινῶς ἐκτοτε τὸ
ἄνθος τῆς βασιλίσσης.

Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς παλινρθώσεως κοσμεῖ
τὰς κομβιοδόχους τῶν βασιλοφρόνων, ἐνῶ οἱ φι-
λελεύθεροι τῷ ἀντιτάττουσι τὸ ἐρυθρὸν καρυό-
φυλλον, σύμβολον ἀντιδράσεως καὶ ἐλευθερίας.
Καὶ ἄρχεται ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν δύο καρυόφυλ-
λων οὐχὶ βέβαια, ὅσον ὀλέθριος ὁ τῶν δύο ρό-
δων, ἀλλ' ὄχι ἀνευ θυμάτων καὶ οὔτος. Ἀντεγ-
καλοῦνται καθ' ἐκάστην οἱ πρόμαχοι τῶν δύο
κοιμμάτων, προκαλοῦσιν ἀλλήλους, μεταβαί-
νουσιν ἐπὶ τοῦ πεδίου, ἀνασπῶσι τὰ ξίφη ἢ ὑ-
ψώνουσι τὰς σφύρας τῶν πυροβόλων καὶ τραυ-
ματίζονται καὶ φονεύονται. Καταφέρεται ἐν ρά-
πισμα, ἐπίθεσις ἐρυθροῦ γαρύφαλλου. Ἀντικα-
τάγεται πλῆγμα ξίφους, αἷμνα ἢ ἀντεπίθεσις
λευκοῦ γαρύφαλλου. Πτωχὰ ἄνθη! τί διαπράτ-
τεται ἐπ' ὀνόματι σας!

Ἐν τινι γαλλικῇ πόλει μάλιστα μνημονεύε-
ται τότε ἡ ἀπαισιωτάτη τῶν μονομαχιῶν. Βασι-
λικὸς τις, λευκὸν καρυόφυλλον, πλῆττει θανα-
σίμως διὰ τοῦ ξίφους του τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἀδελ-
φόν, καρυόφυλλον ἐρυθρόν.

Ἄ! πρέπει ν' ἀρέσκειται τις εἰς τὸ αἷμα, ἵνα
προχωρήσῃ εἰς περαιτέρω ἐρεύνας πολιτικῆς
ἀνθολογίας, ἥτις βεβαίως μῆτε ἢ εὐδαιμονία εἶνε
μῆτε ἢ δόξα τῆς ἀληθοῦς κηπουρικῆς, ἢς θεὰ
προστάτις ἢ μήτηρ φύσις.

Ἄλλ' ὅταν ἀναλογισθῆ τις πάσας ταύτας καὶ
πλείονας ἔτι καὶ χειρόνας μάλιστα ἀνοσιίας,
τὰς ὁποίας τὸ πύλινον κτίσμα ἐξέφρασεν ἐκά-
στοτε διὰ τῶν ἀνθέων, λυπεῖται τὰ ἄνθη καὶ οἰ-
κτίζει τὸν ἄνθρωπον.

Εἶπέ τις ποτε ὅτι θὰ ἐχάριζε δὲν γνωρίζω καὶ
ἐγὼ πόσα ἄνθη ἀντὶ δέματος **ἀσπαράγων**. Ἄν
δὲν ἦτο κοιλιόδουλος οὗτος, ἐξεφράσθη τοῦλά-
χιστον ὁ ἄνθρωπος ὡς λαχανοκηπουρὸς κατ' ἐ-
ξοχὴν πρακτικός. Ἄλλος τις ἀντὶ ὀλίγων ἀν-
θέων—ἀντὶ ἰων καὶ ἰακίνθων—θὰ ἐχάριζε βέ-
βαια ὀλόκληρον λαχανόκηπον ἐπὶ κινδύνῳ νὰ
ἐκπέσῃ τῆς εὐνοίας πάντων τῶν φυτοφάγων
συμπολιτῶν του. Πόσοι δὲ ἀνθόληπτοι ἢ φιλαν-
θεῖς ἐξ αἵματος καὶ πόσοι ρωμαντικοὶ ἀκραιφνεῖς
ἀντὶ ἀβροῦ καὶ μοσχοβόλου ἀνθῶνος δὲν θὰ ἐ-
χάριζον ὅλον βασιλείον!

Ἐὰν ὅμως ἢ ἐκλογὴν προέκειτο μεταξὺ συμ-
βολικῶν καὶ μὴ τοιοῦτων ἀνθέων, τὸ μῆλον εἰς
ποῖα ἔπρεπε νὰ δοθῆ; Πόσοι φίλαργοι καὶ πόσοι
Βουρβῶνιοι ποιητὰ δὲν θὰ ἀντίπλασσαν πάντα
ἐκεῖνα ἀντὶ μιᾶς μαργαρίτας τῶν μετ' ἡλοερὸν καὶ

ποικίλον μανδύαν κοιλάδων, ἀντὶ μιᾶς παρο-
χθίας οὐρανόχρου μυσοπίδος, ἀντὶ ἐνὸς πανσέ
τῶν δασῶν, ἀντὶ μιᾶς μίκωνος τῶν ἀγρῶν τοῦ
ἄστεως ἢ μιᾶς ἀνεμῶνης τῶν ἐλληνικῶν βοά-
χων! Ἄλλὰ καὶ πόσοι ἄλλοι χρησιμοθηροὶ δὲν
θὰ ἐδίδον τὸ γέρας εἰς τὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ, διότι
αὐτὰ δὲν μαραίνονται ἐντὸς κομφοτεχνημάτων
κανίστρων οὐδὲ ξηραίνονται ἐντὸς χρυσοποικίλ-
των δοχείων μεγαλοπρεπῶν μετ' ἐπιτηδεύσεως
αἰθουσῶν, ἀλλὰ πίπτουσιν ἐν πλήρει ἀκμῇ, με-
σοουρανοῦντος ἡλίου, ὑπὸ τὸ δρέπανον τοῦ ἀ-
γοῦτου, κατόπιν ἀρωματίζουσι τὸ στόμα τῶν
ζῶων, τὰ ὁποῖα τρέφουσι μετὰ τοὺς εὐχέλους χυ-
μούς των, ἵνα ἐπιστρέψωσι καὶ πάλιν ὡς λίπα-
σμα εἰς τοὺς λειμῶνας, ἐξ ὧν προῦλθον, μέχρις
ὅτου ἡμέραν τινὰ ἀνοίξεως ἀναγεννηθῶσιν ὑπὸ
τὴν ζωογόνον τῆς αὐγῆς δρόσον, ἥτις τὰ λούει
καὶ τὰς ὑποθέρμους θωπείας τοῦ ἡλίου, ὅστις
θάλλει ἔπειτα αὐτὰ εὐεργητικῶς.

Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι συμβολικὰ ἄνθη, τῶν
ὁποίων ἡ ὄψις ἔνεκα τῆς ἰδέας ἢν ἐνσαρκώνου-
σιν, ἔνεκα τῶν αἰσθημάτων ἅτινα διεργινεύον-
ται ὑπ' αὐτῶν, θαμβῶνει τὸ βλέμμα, τῶν ὁποίων
τὸ ἄρωμα εἰσοῦεται μέχρι τῶν μυχῶν τῆς καρ-
δίας, τῶν ὁποίων ἢ ἐννοία συγκινεῖ, δονεῖ τὰς
ψυχὰς, προκαλεῖ δάκρυα ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ·
ἢ ἀνθοδέσμη μετὰ τὰ τρία χρώματα τῆς Γαλλίας,
τὰ ὁποῖα αἱ θυγατέρες τῆς Λορραίνης φυλάτ-
τουσιν εἰς μίαν γωνίαν τοῦ παλαιοῦ ἐρμαρίου
τῶν· ὁ μικρὸς μαῦρος πανσὲς μετὰ σχεδὸν ἀν-
θρώπινα μάτια του, ἄνθος ἀναμνήσεως καὶ ἄν-
θος ἐλπίδος, διὰ τοῦ ὁποίου ἢ μελαγχολικὴ Ἄλ-
σατις ἀνθίζει τὸ πένθιμον αὐτῆς ἐνδύμα· ἢ κνα-
νόλευκος ἀνθοδέσμη, ἥτις σημαίνει τὴν ἐκπο-
λιτιστικὴν εἰρήνην μετὰ τὴν αἰθρίαν τοῦ οὐρανοῦ
καὶ ἥτις θὰ γίνῃ ἢ ἀνθοδέσμη τῆς ἀνθρωπότη-
τος, ὅταν ἢ Ἑλλάς, ἐπιτελέσασα πρότερον τὸν
ἐθνικὸν της προορισμόν, ἀναλάβῃ τὴν διακο-
πεῖσαν ἐκπολιτιστικὴν της ἀποστολήν.

Ἄλλὰ ταῦτα δὲν εἶνε εὐτυχῶς πολιτικὰ ἄν-
θη, δὲν εἶνε συμβολικὰ ἄνθη πολιτικῶν μερι-
δῶν, σύμβολα φιλαύτων, συμφερνοτολόγων κοι-
μάτων, εἶνε ἄνθη τῶν πατριῶν καὶ μάλιστα
πατριῶν εὐγενῶν, πατριῶν... καθημαγμένων,
εἶνε ἄνθη ἐμφαίνοντα ἐθνικοὺς πόθους καὶ ἔτι
πλέον, ἄνθη εἰκονίζοντα τὴν εἰρήνην, τὸν πο-
λιτισμόν, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἰσότητά, τὴν ἀ-
δελφότητα.

Ἄ! Ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὸ ἀνίσυχος καὶ φί-
λερι πνεῦμά του κατῶρθωσε νὰ εἰσαγάγῃ τὴν
διχόνοϊαν καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν ἀνθέων! Ἄς
ἀφήσῃ τέλος πάντων αὐτὰ, ἄς ἀφήσῃ τὰ κρίνα
νὰ εἶνε ὑπερήφανα, τὰ ρόδα νὰ εἶνε περικαλλῆ,
τὰ ἴα νὰ εἶνε σεμνά, τὰ καρυόφυλλα ἐπιχάρिता,
τὰ ἡράνθημα νὰ εἶνε ὠχρά, τοὺς πανσέδες νὰ
εἶνε μελαγχολικοὶ. Ἄς ἀφήσῃ τὰ ὠραιότατα
ταῦτα τοῦ πλάστου κτίσματα εἰς τοὺς κήπους
καὶ εἰς τὰ δάση ν' ἀναπέμψωσι τὰ ἀρώματά των
νὰ μεταδίδωσι τὴν χάριν των, νὰ δαφνιεύωσι
τὴν λαμπρότητα των, ἀφοῦ αὐτὰ χωρὶς νὰ σκέ-
πτονται διόλου τὸν ἄνθρωπον οὐδὲν ἄλλο ζη-
τοῦσιν ἢ νὰ θάλλωσιν ἐλευθέρως ὑπὸ τὰς γλυ-
κειίας τοῦ ζεφύρου θωπείας καὶ τοῦ ἡλίου τοὺς
περιπαθεῖς ἀσπασμούς.

ΝΕΚΡΗ

Μένει βουβό κι' δάοκλειστο τὸ στόμα
Καί μόνη μᾶς μιλεῖ ἢ ἄχνῃ ἀθώοτη·
'Στὰ τόσα ἰδανικά, 'ς τ' ἄγνω τὸ χροῶμα
Τὴν πλειὰ ψυχρὴ θορῶ πραγματικότη.

Σὺν ἄγαλμα μου φαίνεται τὸ σῶμα
Ποῦ ἐθέρμαινε σεμνά μία τέτοια νιότη·
Λές καί ζητεῖ ὁ Χριστὸς νὰ θάψῃ ἀκόμα
Κάθε τῆς γῆς μαρμάρην Θεοτή.

Σ' ἐσὲ θορῶ τὴν πρώτη μας θρησκεία,
Κ' ἐμπρός σ' ἐσὲ μὲ μάτι δακρυσιμένο
Τὴν κατάδικν βλέπω τοῦ Φειδία.

Κι' ἂν ὁ σταυρὸς 'ς τὸ μνήμα ἐπάνω μένει,
Εἶν' τὸ σημεῖο τοῦ νικητῆ στυμένο
Σὲ μιὰ χρυσοῦ θεοτῆ νικημένῃ.

Στέφανος Μαρτζώκης.

ΦΟΥΛΙΑ

(ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΖΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ)

I

Τὸ παρθενικόν τῆς μέτωπον λάμπει ἀπὸ καλοσύνην. Τὸ
γλυκὺ τῆς χαμόγελο κοσμεῖ μὲ ἀνεκφραστον λάμψιν ἢ Ἀγάπη.
'Απὸ τοὺς ὀφθαλμούς τῆς τοὺς καταναοὺς ἐξακοντίζεται γση-
τεύουσα ἢ δύναμις τῆς εὐτυχίας.

'Ἐχω ἰδικὴν μου θρησκείαν καὶ εἶνε αὐτὴ τῆς λατρείας μου
ἢ εἰκόν. Τίποτε δὲν μὲ ἐπηρεάζει, τίποτε δὲν μὲ ἀνοψοῖ, τίποτε
δὲν μὲ σπαράσσει, τίποτε δὲν μὲ ἐμπνέει τόσον, ὅσον ὁ ἔρωτος τῆς.

'Ἐκεῖ εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας μου ἔχω ἐντετυπωμένην βα-
θούτατα τὴν εἰκόνα τῆς. "ὦ, ἢ καρδία εἶνε ἢ τελειοτέρα φωτο-
γραφικὴ πλάξ...

Τὴν εἶδα γῆρας νὰ προβάλῃ ἀπὸ τὸ παράθυρόν τῆς—ἀπὸ τὸν
φεγγίτην αὐτὸν τοῦ παραδείσου μου—καθ' ἦν στιγμὴν μετ' ἄ-
γωνίας ἀνέμενα νὰ τὴν ἴδω. "Ἦνοιζε τὸ παράθυρον ἀλλὰ συγγρό-
νως ἔν μειδιάμᾳ τῆς ἦνοιξε καὶ τὴν καρδίαν μου, ἀνυπόμονον νὰ
εἰσδεχθῆ τὸ μυστικὸν ἄρωμα τῆς ἀγαπώσης ψυχῆς τῆς.

Μὲ χαιρετᾷ καὶ σπεύδει νὰ μοι ἀναγγεῖλῃ τὸ ὄνειρόν τῆς.
Εἶδε ὅτι τῆ προσέφερον φούλια. Καὶ μ' ἐρωτᾷ τῆ σημαίνου
τὰ φούλια...

"ὦ λευκά, ὡς ἢ παρθενία τῆς, ὦ εὐώδη, ὦ λεπτεπιλεπτα
ἄνθη, σὺς ζηλεύω, ἄψοῦ εἶχεν ὁ ὕπνος τὴν γενναιοδορίαν νὰ σᾶς
προσφέρει εἰς αὐτὴν κοιμωμένην.

Μεθυμένος ἀπὸ τὸ βλέμμα τῆς, ἔνθους ἐκ τοῦ ἄγνω τοῦ τῆς
ὄνειροῦ ὄρημα νὰ ἐρημνεύσω τὴν φράσιν τῆς ἤξιζον τὰ πάλλευκα
τοῦ ὄνειροῦ τῆς ἄνθη. Καὶ ἐν ᾧ ἐξέτεινε ἀπὸ τὸ χαμηλὸν παρᾷ-
θυρον τὴν χεῖρα ἵνα κόψῃ ἐν ἄνθος πηλασίων φίλῳ, τὴν χεῖρα
ἐκείνην ἐν μέσῳ τῶν ἀνθέων, ἄτινα τὴν ἐπλασίωσιν.

II

Τοὺς νυμφικούς πέπλους κοσμοῦν τὰ ἄνθη τῆς πορτοκαλιῆς,
ἀναμέσον τῶν ὁμοίων βλέπω ὀλίγα φούλια...

Νυμφεύεται ἢ ἀγάπη μου καὶ εἰς τὸ πλευρόν τῆς ἄλλος τὴν
υπτροφρεῖ, ἄλλος θὰ τὴν φίλῃ.

'Ὁ ἱερεὺς ψάλλει, αἱ λαμπάδες καίουν, ὄλοι γελοῦν ἀπὸ εὐ-
χαρίστησιν.

'Ὡσὺν ὄνειρο μου φαίνεται ἢ ἀπαγωγὴ αὐτῆ τῆς ἀγάπης μου,
δολοφονία!

Καὶ ἐνθυμοῦμαι τότε τὸ ὄνειρον τὸ ὅποιον ἀπὸ τὸ παρᾷ-
θυρόν τῆς μου διηγείτο καὶ δὲν ἔχω τὴν δύναμιν ν' ἀντικρύσω
τώρα τὸ μέτωπον ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἔβησκεν μετ' ὀλίγον ἢ παρ-
θενία, τὰ χεῖλη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐσθύνετο τοῦ ἔρωτος ἢ πνοῆ διὰ
νὰ τὰ σφραγίσῃ ὁ ξηρὸς τῆς συζυγικῆς πίστεως ἄρκος.

Τὰ φούλια τὰ ὁποῖα ἤγάπων τόσον, σιγὰ-σιγὰ ἤρχισα νὰ τὰ
μισῶ. Καὶ σήμερον ὅτε ὁ νοὺς τρέμων συλλέγει τὰς ἀναμνήσεις
τῆς νεότητος δὲν γνωρίζω ἂν ἀγαπῶ ἢ ἂν μισῶ τὰ λευκά, τὰ
λεπτοφυῆ αὐτὰ ἄνθη. "Ὁταν τὰ ἀναπαριστῶ ἀρωματίζοντα τὰ
ὄνειρα τῆς μόνης μου ἀγάπης, τὰ λατρεύω ὡς σύμβολα τῆς
παρθενίας, ὡς ἐμβλήματα τοῦ ἔρωτος. "Ὁταν τὰ ἀναπολήσω ἐρ-
ριμένα ἐπὶ τῆς γαμηλίου ἐσθῆτος, μαραινόμενα εἰς τῶν λαμπά-
δων τὸ ὑποτρέμων φῶς, τὸν σταυρὸν συμβολίζου, τοῦ μαρτυρίου
μου, τοῦ σιγηλοῦ μαρτυρίου τὸ ὅποιον φεῖ! καμμία δὲν παρη-
γορεῖ χαρμόσυνος ὄνειροῦ πῆσις, μαρτύριον χωρὶς νὰ προαγγέλῃ
τῆς ψυχῆς μου τὴν Ἀνάστασιν!

ΔΙΚ

ΠΑΣΧΑΛΙΝΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΤΟ ΑΡΝΙ ΤΟΥ ΜΠΑΡΜΠΛ ΓΙΑΝΝΗ

Τὸ ψήσιμον τῶν ἀρνιῶν ἐστὶ σούβλα εἰς πολλὰ μέρη
τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ κανόνα ἀπαράβατον διὰ τὸν πλού-
σιον καὶ τὸν πτωχόν καὶ ἔχει ὡς ἐξαίρεσιν μόνον τοὺς
πενθοῦντας.

'Ὁ μπαρμπα-Γιάννης παπλωματᾶς τὸ ἐπάγγελμα,
Τριπολίτης τὴν πατρίδα, ἦτο ἀπὸ τοὺς πλέον φανατι-
κοὺς διὰ τὸ ἔθιμον τοῦτο. Ἐκαυχᾶτο ὅτι ἐψώνιζεν ἕνα
ἀπὸ τὰ καλλίτερα ἀρνιά μέσα ἐστὶν Τρίπολιν, ὅπου
πρέπει νὰ σημειωθῆ, ἐκεῖ χαλάει ὁ κόσμος κάθε χρόνον μὲ
τὰ σουβλιζόμενα ἀρνιά ἐστὶ φωτιά.

"Ἦτο ἕνας ἀνθρωπάκος κοντὸς μὲ μέτωπον ἐξωγκω-
μένον φιλοσόφου, μὲ ζωηρὰ μάτια μικράκια, μὲ μαῦρα
μουστάκια, ψευτονοικοκυράκος, οἰκογενειάρχης καὶ μερα-
κίης ὡς λέγουσιν ἐν Τρίπολει.

Μόλις ἤρχιζεν ἡ Μεγάλη ἐβδομάς ἢ πρώτη σκέψις
ποῦ ἔβασάνιζε τὸν μπαρμπα-Γιάννη δὲν ἦτο παρὰ ἢ ἀ-
γορὰ καὶ ἢ ἐπιτυχία τοῦ ἀρνιοῦ τοῦ λαμπριάτη, ὡς λέ-
γουν τὸν ἄμνόν τοῦ Πάσχα.

"Ἐπρεπε νὰ γυρίσῃ πολλὰ μέρη, εἰς τὴν πλατείαν τοῦ
Ἄρεως, εἰς τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον, εἰς τὴν ἁγίαν Σωτή-
ραν, εἰς τὸ ἀλατοπάζαρον, τὸ γουρουνοπάζαρον, ὅπου
τέλος πάντων εὐρίσκοντο ἀρνιά διὰ πούλημα καὶ ἐκεῖ νὰ
ρίξῃ τὸ μάτι του, νὰ διαλέξῃ καὶ δοκιμάσῃ πολλά, ἔπειτα
νὰ κἀνῃ τὸν λογαριασμὸν του καὶ τὴν ἀπόφασίν του.

Τὸ Μέγα Σάββατον τὴν πρωίαν ὁ μπαρμπα-Γιάννης
μὲ τὸν μικρόν του τὸν Βασίλην ἐψώνισε τ' ἀρνὶ τοῦ 'χε
στὸ μάτι.

Ἐμπρός ὁ μικρὸς Βασίλης ἔτραβοῦσε τὸ δεμένο ἀρνὶ
ἀπὸ τὰ κέρατα καὶ ἀκολουθοῦσεν ὁ πατέρας στὸ δρόμον
ὑπερήφανος καὶ χαρούμενος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του.

Εἰς κάθε βῆμα σχεδὸν ἢ μικρὰ συνοδεία ἔσταματά
νὰ χαιρετίσῃ τοὺς διαβαίνοντας γνωρίζοντας καὶ οἱ συνεπι-
σμένοι χαιρετισμοὶ ἐδίδαν καὶ ἔπερναν.

— Χρόνια πολλά κύρ' Γιάννη!

— Εὐχαριστῶ παρομοίως.
— Ὁραῖο τ' ἀρνὶ σου! μπράβο!
— Ὁραῖο, καλὸ, μὰ καὶ ἀκριβό!
— Ἐ!... δὲν πειράζει κύρ Γιάννη καὶ τοῦ χρόνου.

Καλοσάγωτο!

— Εὐχαριστῶ ἐπίσης.
Εἰς τὸ σπίτι ἢ ὑποδοχὴ τοῦ ἀρνιοῦ ὑπῆρξε πανη-
γυρικὴ ἐκ μέρους τῶν κοριτσιῶν, τῆς κυρίας τοῦ μπαρμπα
Γιάννη καὶ πολλῶν γειτονισσῶν.

Ὁ κύρ Γιάννης διέταξε ν' ἀμολύσουν τ' ἀρνὶ εἰς τὸ
'πίσω μέρος τοῦ περιβολιοῦ τοῦ διὰ νὰ βοσκήσῃ κ' ἔτρεξε
'στὴ δουλειά του ἰστὸ μαγαζάκι του.

"Ἦτο 2 ὄραι μ. μ. ὅταν ὁ καιρὸς ἐχάλασε καὶ ἦρ-
χισε νὰ βρέχῃ στὰ γερά.

Εἶχε δουλειὰ στὸ μαγαζάκι του ὁ μπαρμπα-Γιάννης
καὶ οὔτε στὸ σπίτι του πῆγε νὰ φάγῃ, πῆρε ἔτσι στὸ
πόδι δυὸ-τρὲς μπουκιές. Τὴν ὥρα ποῦ ἄρχισε νὰ βρέχῃ
ἐθυμήθηκε τ' ἀρνὶ τοῦ καὶ ἔστειλεν ἀμέσως τὸν μικρόν του
τὸν Βασίλην εἰς τὸ σπίτι μὲ τὴν παραγγελίαν νὰ ἐμβάσῃ
τὸ ἀρνὶ ἐστὸ κατώγι καὶ ἐκεῖ νὰ τὸ δέσῃ καλά, μήπως καὶ
τοὺς φύγῃ.

Τὰ κορίτσια στὸ σπίτι εἶχαν χίλιες δουλειές, σιγυ-
ρίσματα, σφουγγαρίσματα, ἦσαν ἄνω κάτω. Ἡ μητέρα
τοὺς ἔλειπεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ μικρὸς Βασίλης ἐξε-
τέλεσε τὴν παραγγελίαν τοῦ μπαρμπα του. Ἐδεδεικεν ὅπως
ἐνόμιζε καλλίτερα τ' ἀρνὶ καὶ βιαστικὸς ἔτρεξε νὰ εὐρῆ
κανένα γειτονόπουλο γιὰ παιγνίδι.

Δὲν εἶχεν ἀκόμη δύσει καλὰ ὁ ἥλιος.

Ἡ βροχὴ μόλις εἶχε παύσει, ὅταν ὁ μπαρμπα-Γιάν-
νης μ' ἕνα χασάπη φουστανελλοφόρο, θεώρητο, εὐρίσκειτο
εἰς τὴν αὐλήν του.

"Ἐπέταξε τὸ σιγάρου του. Ἐβγαλε τὸ καπέλλο του
καὶ ἄφησε τὸ μαστακουάκι του σὲ μίαν ἄκρη καὶ ἐπῆγε νὰ
φέρῃ ἀπὸ τὸ κατώγι τ' ἀρνὶ.

Ὁ χασάπη ἀκόνιζε τώρα τὰ μαγαζία του.

"Ἐξάφνα μέσα ἀπ' τὸ κατώγι βγαίνουν κἄτι ἄγριες
φωνές, κἄτι κραυγὲς ἀπελπιστικῆς, μαζὴ μὲ βλασφημίας
καὶ ἀναθέματα.

Τὰ κορίτσια τρομαγμένα, χλωμά, κατέβηκαν νὰ
'δοῦν τί τρέχει. Ἐνόμισαν γιὰ μιὰ στιγμὴ πὼς εἶχε
πάρει φωτιά τὸ σπίτι τους. "Ὁταν βλέπουν τὸν πατέρα
τοὺς μαζὴ μὲ τὸ χασάπη νὰ φέρουν στὰ χεῖρα τους τὸ
ἀρνὶ ἀκίνητο, σκοτομένο, ψόφιο.

Ὁ μικρὸς ὁ Βασίλης εἶχε δέσει τὸ ἀρνὶ εἰς ἕνα στῦλο
στὴ μέση τοῦ κατωγιοῦ τὸ ἔδεσε ὥστε μπόρουσε ἕψηλό-
τερα...

Τὸ σχοινὶ ἦτο πολὺ μακρὺ.

Τὸ ἀρνὶ ἄμαθο στὸ δέσιμον, κλυθμένο ἐστὶν ἐλευθερίᾳ
νὰ τρέχῃ στὰ βουνὰ μὲς ἰστὸ κοπάδι, ἦρχισε ν' ἀγριεύῃ.
Ἐτραβοῦσε, ἐτραβοῦσε νὰ κόψῃ τὸ σχοινὶ, ἀλλὰ
ποῦ... ἄρχισε τότε νὰ πηδάῃ, νὰ κουτουλάῃ τὸ πᾶτερο
'ποῦ ἦταν δεμένο νὰ γυρίξῃ γύρω-γύρω σὰν σβούρα.

Τὸ σχοινὶ ἐστὶ πηδήματα καὶ στῆς γύρες του ἐδι-
πλωνότανε ἰστὸν φίδι ἐστὸ πόδι του, ἐστὶ μέση του, ἐστὸ
λαιμό του καὶ ἔτσι ὕστερα ἀπὸ μάταιο κόπο τ' ἀρνὶ γιὰ
νὰ ἄμωρῆθῃ εὐρέσθη τὸ δούτυγο σιμά, χιλιοσφιγμένο,
χιλιομπερδεμένο, ἐστὸ στῦλο καὶ ἐκρεμάσθηκε ἐκεῖ σὰν
σταφύλι.

Ἀναπνοὴν δὲν ἔπερνε καὶ τ' ἀρνιά ἐπνίγηκε.

Μπᾶμ—μποῦμ βροντοῦν ἀπὸ παντοῦ οἱ πυροβο-
λισμοί.

Ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου εἰς τὸν στακτερόν οὐρανόν τῆς
ἀγίας ἡμέρας θαμβώνεται περισσύτερον ἀπ' τοὺς καπνοὺς
τοὺς πολλοὺς ποῦ βγαίνουν ἀπὸ κάθε αὐλὴ καὶ φαίνεται
ὄμοιος μὲ πανσέληνον αἰματόχρηκτον.

Οἱ μεζέδες, τὰ κρασιά, τὰ τραγοῦδια, δίνουν καὶ
πέρνου.

'Ὁ μπαρμπα-Γιάννης χουχουλιέται μέσα στὸ σπι-
τάκι του καὶ ἀπ' ἐκεῖ ρίγνει καμμιὰ ζηλότυπη ἑματαῖα
στὴ διπλανὴ αὐλὴ ποῦ ψήνονταν πέντε ἀρνιά ἐστὴν ἀ-
ράδα. Ἀπὸ ἐκεῖ μέσα κάποιος τὸν βλέπει καὶ τοῦ φω-
νάζει:

— Ἐ, μπαρμπα-Γιάννη! Χριστὸς ἀνέστη!
'Υπομονὴ καὶ χρόνια πολλά!...

ΧΡ. ΒΑΡΑΕΝΤΗΣ

ΓΑΜΟΙ ΟΜΑΙΜΩΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Κατὰ τοὺς περὶ τὴν μελέτην ταύτην ἐντρίψαντας
συγγραφεῖς, αἱ μεταξύ συγγενῶν ἐνώσεις δύνανται νὰ μὴ
ἐξωτερικεύσασιν τὰς θλιβεράς συνεπειὰς των εἰς τὴν πρώ-
την καὶ μάλιστα καὶ κατὰ τὴν δευτέραν γενεάν· ἀλλ' ἐπὶ
τέλους ἐπιγίγνεται ἢ ἐξασθενέσῃς τῆς φυλῆς, σωματικῆς
ἐν γένει καὶ ψυχικῆς πληρημελείαι, ἢ μωρία, ἢ ἀνικανότης,
ἢ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον βραχυτέρα τῆς ζωῆς διάρκειαι.

Μία τῶν ἀντιρρήσεων ἃς ἐμμόνας προτείνουσι τῶν
συγγενικῶν ἐνώσεων οἱ θιασῶται εἶναι αὕτη: διὰ τῆς δια-
σταυρώσεως τῶν συγγενῶν κατορθοῦται ἢ διαμόρφωσις
τῶν ὠραιωτέρων γενεῶν, τῶν καλλίστων γεννημάτων τῶν
κατοικιδίων ζώων. Πλὴν δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι πλανῶνται
ἰδίᾳ ἐπὶ τινῶν εἰδῶν καλλονῆς, ἄτινα δὲν εἶναι συνήθως
ἢ τερατεύματα εἰς ἃ ἐκ συμπαθείας ἢ καλαισθησίας ἰδιο-
τρόπου προσάπτομεν ἀξίαν ἐπιπλάστον. Ἐτέρωθεν δ,τι
ἐπιπολαίαι ἐξέτασις ἀπονέμει εἰς μόνην τὴν ἔνδοθεν παρα-
γωγὴν εἶναι συνήθως τὸ σύνθετον προῖον πληθύος μέσων,
ἐν οἷς ἢ συγγενικὴ διασταύρωσις δὲν κέκτηται ἐνίοτε ἢ
μέρος λίαν περιορισμένης ἐπενεργείας. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ,
ἐπὶ παραδείγματι, τὸν ἀγγλικὸν ἵππον ἀκούσωμεν τὸν
David Low: «Κατὰ τὴν τρυφερωτάτην παιδικὴν ἡλι-
κίαν του τίθεται εἰς συνθήκας, ἃς θὰ ἠδυνάμεθα νὰ κα-
λέσωμεν τεχνητάς, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τροφῆς καὶ ἀσκή-
σεως. Ἀμα ἀποχωρισθέντα τῆς μητρός του, περιβάλλουσιν
αὐτὸν διὰ καλύμματα καὶ τοποθετοῦσι ἐντός σιχοῦ θερ-
μοτάτου. Ὑπὸ διαίταν τροφῆς ξηρᾶς καὶ γυμνασίας ἐντέ-
χνου τεθειμένον ἄγουσιν αὐτὸν εἰς τὸ πεδίον τοῦ ἵπποδρό-
μου ἀπὸ τοῦ τρίτου τῆς ἡλικίας ἔτους καὶ ἐνίοτε πρωί-
αιτερον. Τὸν διατηροῦσιν εἰς κατάστασιν καλὴν παρέ-
χοντες αὐτῷ τροφὴν ξηρὰν καὶ θρεπτικὴν. Διὰ τοῦ συστή-
ματος τούτου ἢ ἐκκρισις τῆς πιμελῆς διακόπτεται, τὰ ἀ-
ναπνευστικὰ ὄργανα εἰσιν ἐν ἐνδελείᾳ ἐνεργείᾳ, καὶ ἢ μυ-
κὴ ἀισθητικότης πρασφατάται ἐντασιν, καθιστώσων τὸ ζῶον
ικανὸν ὅπως ἀναπτύξῃ ἐν μείζονι μοίρᾳ τὰ πλεονεκτῆ-
ματα αὐτοῦ. "Ὅ,τι ἢ θερμότης καὶ ξηρασία τοῦ ἐδάφους
παράγει παρὰ τοῖς ἀραβικοῖς ἵπποις τῆς ἐρήμου, ἐπιτε-
χνητῆ διαίτα δίδωσιν εἰς τὸν ἀγγλικὸν κέλιπτα ἵππον,
ἀλλὰ δι' ὑπερρεθισμοῦ τοῦ γενικοῦ συστήματος».

Ὀὕτως οὐ μόνον ἢ ἐνδοθεν διασταύρωσις πόρρω ἀπέ-
χει τοῦ νὰ παραγάγῃ μόνῃ τὸ κατασκευαστὸν ζῶον, ὁ κα-

λοῦσιν ἵππον ἀγγλικόν, ἀλλὰ καὶ ἐτέρωθεν, ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς παιδείας καὶ διασκεδάσεως τετευχητευμένοι, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνιστῆ, κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν συγγαφῶν, εἰς τοὺς πρώτους κόπους καὶ τὰς στερήσεις τῆς στρατείας τῆς Κριμαίας, ὅτε ὁ ἵππος τῆς Γαλλίας, ὀλιγώτερον, κατὰ πρόληψιν, ὠραῖος ἀλλὰ ῥωμαλαιότερος, ἐμάχετο νικηφόρος.

Ἐδημιουργήσαν ὡσαύτως δι' ἐνώσεων συγγενικῶν, ἰδιαιτέρα εἶδη βοῶν, προβάτων, χοίρων καὶ ὀρνίθων διακαίως ἐκτιμωμένων διὰ τὴν ἐπιτραπέζιον χρῆσιν, ἀλλ' ἄτινα δὲν δύνανται νὰ ληφθῶσι ὡς τύποι τελειότητος ὑπὸ ἀπόλυτον ἔννοιαν.

Παρατηροῦμεν ὅτι ἡ μελέτη γεγονότων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ τε ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων, φαίνεται παρέχουσα σπουδαῖα ἐπιχειρήματα κατὰ τῶν συγγενικῶν γάμων. Οὐχ' ἦττον πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν, ὅτι τὰ περιστατικὰ ταῦτα κατὰ τὸν αἰῶνα ἡμῶν ἐλεγχθέντα οὐδόλως ἐνέπνευσαν τὰς πρεσβυγενεστέρας θεσμοθεσίας, αἵτινες κωλύουσι τοὺς μεταξύ συγγενῶν γάμους. Οἱ ἠθικοὶ λόγοι, ἀρχαιότερον γνωστοί, δὲν φαίνονται ἐπίσης γενικῶς παραδεδομένοι. Ἡ εὐσχρημοσύνη διέπνευσε μὲν κυρίως τοὺς νομοθέτας, ἀλλ' ἡ περὶ αὐτῆς ἀντίληψις ἐν τῷ ζητήματι περὶ οὗ ὁ λόγος, δὲ ἦν ἐξ ἴσου παρὰ τοῖς διαφοροῖς λαοῖς ἀνεπτυγμένη.

Παρά τισι τῶν λαῶν τῆς ἀρχαιότητος οἱ νόμοι ἐπέτρεπον τοὺς μεταξύ συγγενῶν γάμους, καὶ εἰς αὐτούς τοὺς πλησιεστάτους βαθμούς. Οἱ Μῆδοι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Αἰθίοπες συνζεύγνυτο συνήθως μετὰ τῶν μητέρων των, τῶν θυγατέρων των, τῶν ἐγγόνων των. Οἱ Ἀσσύριοι καὶ οἱ Πέρσαι οὐ μόνον ἠνεύχοντο ἀλλὰ καὶ ἐτίμων τὸν τοῦ υἱοῦ μετὰ τῆς μητρὸς γάμου τῶν ἐν τέλει, θεωροῦντες τοὺς ἐκ τῆς μίξεως ταύτης γεννηθέντας ὡς εὐγενεστάτους, αἱ ἐνώσεις δ' αὐταὶ ἦσαν συχνότεραι παρὰ τοῖς ἡμαίους, τοῖς σοφοῖς δὴλον ὅτι αὐτῶν. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου ἀπεχθάνονται μὲν οἱ Αἰγύπτιοι τὸν μεταξύ ἀδελφῶν γάμον, ὡς παρὰ τὸ κοινὸν ἔθος γιγνόμενον, πλὴν ἀνέχονται, θεωροῦντες αὐτὸν ὡς θρησκευτικὸν τῆς Ἰσίδος παράγγελμα.

Τὰ αὐτὰ ἦθη εὐρήνται εἰς τοὺς Φοίνικας, τοὺς Κῆρας, τοὺς Πάρθους, ἐτι δὲ καὶ παρ' Ἕλλησιν, μὴ δειχθεῖσιν ἐν τούτῳ πολὺ ὑπερτέροις τῶν λοιπῶν τῆς ἀρχαιότητος λαῶν. Ἐκτοξεύει μὲν τὸ ἀνάθεμα κατὰ τῆς συναφείας τῶν ἑμῶν ἢ αἰμοσταγῆς παράδοσις τοῦ συζύγου τῆς μητρὸς τοῦ Οιδίποδος, ὁ γάμος ὅμως μεταξύ ἀδελφῶν ὁμοπατρῶν ἦν θεμιτός, τοῦ μεταξύ ὁμομητρῶν ἀπαγορευομένου, καθ' ὅσον τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς ὑπελάμβανον μᾶλλον συγγενεῖς ἐξ αἵματος ἢ τοὺς ἐκ διαφορῶν.

Οἱ Ἀραβες ἐνυμφεύοντο τὰς μητέρας των μέχρι Μωάμεθ, ἀπαγορευσαντος τὰς τοιαύτας ἐνώσεις. Οἱ ἀρχαῖοι Γερμανοὶ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Δανοὶ ἐνυμφεύοντο τὰς ἀδελφάς των καὶ οἱ Οὔνοι τὰς θυγατέρας των. Οἱ Περούνοι πρὸ τῆς δυναστείας τῶν Ἰνκας συνήπτων συνήθως μετὰ τῶν ἀδελφῶν των γάμους, μετὰ τῶν θυγατέρων των, τῶν υἱῶν των καὶ αὐτῶν τῶν μητέρων των. «Οἱ κάτοικοι τῶν Ἀντιλλῶν, λέγει ὁ Du Tertre, οὐδένα ἐχουσι συγγενείας βαθμῶν κωλυμένων μετὰ τῶν αὐτῶν, καὶ εὐρήνται πατέρες ἐνυμφευμένοι τὰς ἰδίους των θυγατέρας, καὶ μητέρες τοὺς ἰδίους υἱούς... Εἶναι λίαν συνήθεις νὰ βλέπη τις παρ' ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἀνδρὶ τὰς δύο ἀδελφάς καὶ δὴ μητέρα καὶ κόρη.»

Ταῦτα πάντα τὰ γεγονότα συνιστῶσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος δυσχερείας σοβαράς, διότι οὐδὲν ὑρίσκειται σημεῖον ὅτι οἱ διαφοροὶ λαοί, οὓς ἄρτι ὠνομάσαμεν καὶ οἷτινες πάντες ἐπραγματώσαν τὰς μεταξύ ἑμῶν ὁμιλίας, ἀπέ-

δοσαν εἰς αὐτὰς ἀποτελέσματα ἐκφυλισμοῦ. Οἱ Πέρσαι μάλιστα εἶχον ὄλως τὴν ἐναντίαν πρόληψιν.

Τὸ ζήτημα ἄρα τῆς ὁμαιμότητος ἐπὶ τοῦ γάμου ὑπὸ ἔποψιν φυσιολογικήν, δὲν ἔχει λυθῆ ἔτι ἀπολύτως καὶ χρῆζει ἐρευνῆς ἐμβριθεῶς, ἥς τὸ πόρισμα ἐνδέχεται ἡμέραν τινα νὰ ἐπενέγκῃ τροποποιήσεις νομοθετικάς. Ἀλλ' εἰ καὶ πρὸς τὴν ἐτυμολογίαν αὐτὴν καὶ τὰς ἐξ αὐτῆς μεταρρυθμίσεις κέλῃται μέλλον ὄχι προσεχές, ἡ ἐπιστήμη καθ' ἡμᾶς διὰ μεγάλης πλειοψηφίας ἔχει καταδικάσῃ τῶν συγγενῶν τὴν ἐνῶσιν. Ἡ θεωρία ὅμως τῆς ἀνάγκης τῶν ἀπαγορευτικῶν διατάξεων ἐπὶ τῶν μεταξύ συγγενῶν γάμων λόγῳ τῶν ὀλεθρίων φυσιολογικῶν ἀποτελεσμάτων, ἄτινα κατὰ τοὺς ὑγιεινολόγους παρέπονται, ἀνήκει εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους. Πειράματα καὶ ἐκζητήσεις ἐπιστημονικαὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἀδυνατοῦμεν νὰ εἰκοτολογήσωμεν ὅτι ἐγένοντο παλαιότερον. Οἱ λόγοι διὰ τοὺς νομοθέτας τῶν παρωχημένων αἰώνων ἦσαν τῆς εὐπρεπείας μᾶλλον καὶ εὐσχρημοσύνης ἢ τῆς ὑγιεινῆς. Τῶν κωλυμάτων τοῦ κανονικοῦ δικαίου τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ὁ σωφειτής διαπύσιος πρόκειται κήρυξ τῆς ὀρθότητος τῶν ἡμετέρων παρατηρήσεων. Θεάρεστον, ἐκ προλήψεως, ὑπολαμβάνουσα ἀείποτε τὴν ἐπίνοιαν καὶ δημιουργίαν κωλυμάτων ἐξήντησε πᾶσαν αὐτῆς τὴν αὐστηρότητα, οὐ μόνον μέχρι καὶ τοῦ ἐβδόμου βαθμοῦ ἐπαυξήσασα τὰ κωλύματα, ἀλλὰ καὶ ἐπεκτείνασα αὐτὰ καὶ ἐνθα εἰς οὐδεμίαν προδήλως ὁμαιμότητος σχέσιν διατελοῦσι οἱ μέλλοντες νὰ ἔλθωσιν εἰς κοινωνίαν γάμου, ἐπὶ τῆς ἀγγιστείας λέγω, τῆς τριγενείας, τῆς ἐκ βαπτίσματος οἰκειότητος. Καὶ οἱ νεώτεροι κώδικες, τὴν ἄκρατον τῶν κανονικῶν διατάξεων αὐστηρότητα συγκεκρισάντες, φαίνονται μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἠθικῆς εὐπρεπείας διαπνευσμένοι.

Οὕτως ὁ γαλλικὸς ἀστικὸς κώδικς κωλύει μὲν ἐπ' ἀπειρον τὸν γάμον ἐν τῇ εὐθείᾳ γραμμῇ τῆς τε φυσικῆς καὶ νομίμου συγγενείας διὰ τοῦ ἄρθρου 161, περιορίζει δὲ τὸ κώλυμα ἄχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ ἐπὶ τῆς πλαγίας, ἀπαγορευομένου τοῦ γάμου κατὰ τὸ ἄρθρον 162 μόνον μεταξύ νομίμων ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς ἢ φυσικῶν, κατ' ἀπωτέραν δὲ βαθμολογίαν ἀνγκράσει ἐν τῷ ἄρθρῳ 163 κώλυμα μόνον μεταξύ θεοῦ καὶ ἀνεψιοῦ, θείας καὶ ἀνεψιάς, ὅπερ τῆς γενικῆς τοῦ νόμου ἐκφράσεως «le mariage est encore prohibé entre l'oncle et la nièce, la tante et le neveu» δοῦσης ἐφαρμογὴν εἰς τὸ νομικὸν ἀξίωμα «lege non distinguente nec nostrum est distinguere» ἐπεξετάθη ὑπὸ τῶν ἐρμηνευτῶν ἐπὶ τε τῆς μικρᾶς ἀνεψιάς καὶ τοῦ μικροῦ ἀνεψιοῦ. Ἀλλ' ὅτι λόγος τῶν ἀπαγορεύσεων τούτων δὲν εἶναι ἡ φυσιολογικὴ τῶν τοιούτων γάμων συνέπεια, καταδείκνυται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ἐν ᾧ τὸ κώλυμα ἐπὶ τῆς πλαγίας γραμμῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 162 περιορίζεται εἰς τὸν δευτέρον βαθμῶν, ῥητὴ τοῦ ἄρθρου 163 διάταξις ἐξαιρέτως ἀπαγορεύει τὸν γάμον μεταξύ θεοῦ καὶ ἀνεψιάς ὅτε τρίτος, ἢ ἂν πρόκειται περὶ μικρῶν τοιούτων πέμπτου, ἀποτελεῖται βαθμῶς, ἐν ᾧ ἐπὶ ἐτέρων συνδυασμῶν ἐγγύτερον συγγενείας βαθμῶν ἀποτελοῦντων, (οἷον ἐπὶ γάμου μεταξύ ἐξ ἀδελφῶν, ὅτε τέταρτος, ὑπάρχει βαθμῶς) ὁ γάμος ἐξ ἀντιδιαστολῆς ἐπιτρέπεται τῆς ἀπαγορεύσεως ἐπὶ τῆς περιπτώσεως τοῦ θεοῦ καὶ ἀνεψιάς στρηζομένης, κατὰ τοὺς ἐρμηνευτὰς τοῦ γαλλικοῦ δικαίου, ἐπὶ τῶν ὑποχρέωσεων ἃς ἡ φύσις ἐπιβάλλει εἰς τοὺς θεοὺς ὡς πρὸς τοὺς ἀνεψιοὺς καὶ τὰς ἀνεψιάς, ὑποχρέωσεων μεγάλῃν ἐχουσῶν σχέσιν πρὸς τὰ καθήκοντα αὐτῆς τῆς πατρότητας: «Sororis pronepotem non possum ducere uxorem, quoniam parentis loco ei sum». Ἐκ τούτων καταφαίνεται τὸ πνεῦμα τῆς εὐσχρημοσύνης

καὶ τοῦ καθήκοντος τῆς ἠθικῆς, ὅπερ καθωδήγησε τὸν νομοθέτην. Ἡ λύσις λοιπὸν περὶ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἐπενεργείας τῆς ὁμαιμότητος τῶν συζύγων ἐπὶ τῆς μελλούσης οἰκογενείας δὲν δύναται μόνη καὶ καθ' ἑαυτὴν νὰ ἐπιλύσῃ τὸ ζήτημα τῆς σκοπιμότητος τῶν ἐκ συγγενείας κωλυμάτων. Τοῦ κωλύματος βάσις κυρία καὶ οὐσιώδης εἶναι ἡ ἠθικὴ, τοῦ αἰσθήματος τῆς εὐπρεπείας μὴ ἀνεχομένου ὁ πατὴρ νὰ ἦ καὶ σύζυγος τοῦ τέκνου, ὁ υἱὸς νὰ ἐνώται μετὰ τῆς θυγατρὸς, ὁ ἀδελφὸς μετὰ τῆς ἀδελφῆς, ἐν ᾧ ἰσχυρὸς ἐτέρωθεν συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἀπαγορευσεως λόγος, εἰς οὐδεμίαν ἀπολύτως ἀμφισβήτησιν ὑποκείμενος, ἐξ αὐτῆς τῆς κοινωνικότητος τοῦ ἀνθρώπου ἀπορρῶν πρὸς πραγμάτων εὐρυτέρας ἀλληλεγγύης μεταξύ τῶν ἀτόμων, τοσοῦτων ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐπιτάσσουμένης πρὸς τήρησιν τάξεως εὐκόσμου. Ἐφ' ὅσον δὲ νὰ ἐξεργηθῶμεν ἐπιτρέπεται ἐπὶ ζητήματος τοσοῦτον περιμαχητοῦ γνώμη, ἠθικῶς τε καὶ κοινωνικῶς, φρονουμένων, ἐπιτάσσεται ἡ ἄχρι βαθμοῦ τινος ὀρισμένου ἀπαγορεύσεως τῶν μεταξύ συγγενῶν ἐξ ὁμαιμίας γάμων, ἀποτιθέμενον τοῦ νομοθέτου τὴν ἄεγκτον αὐτοῦ αὐστηρότητα ἐπὶ βαθμῶν ἀπωτέρων, εἰς κύκλον στενώτερον περιστελλομένων τῶν ἀνατρεπτικῶν κωλυμάτων θεραπευομένης οὕτως ἀνάγκης, εἰς τὰς ὀλιγαυθρώπους ἰδίᾳ κοινωνίας ἀναφαινομένης, ἐνθα δυσχερὲς νὰ ἐκφύγῃ γενικῶς τὰ ἐκ τῆς συγγενικῆς βαθμολογίας ἐμπόδια, τῆς μετ' ὀθνηϊῶν προσώπων ἐνώσεως πολλοῖς μὲν ἀνεφίκτου μετὰ δυσκολιῶν δὲ μεγάλων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀκατανικήτων συνυφαινομένης οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ ἀτυγῆ συνεπαγομένης ἀποτελέσματα ἐν τῷ οἰκογενειακῷ συνδέσμῳ, ἅτε ἐνούμενων προσώπων ὑπὸ διαφορῶν καταστάσεις καὶ παραδόσεις οἰκογενειακάς καὶ κοινωνικὰς ἐκτετραμμένων καὶ διαφορῶν ἐπομένους ἠθῶν καὶ χαρακτήρων ἢ τοιαύτη δ' ἀναγκαῖα βαθμῶν τινων ἐκ τῶν κωλυμάτων θυσία, οὔτε τὸ δόγμα προφανῶς οὔτε τὴν πίστιν προσβάλλει.

Ἀθήνησι τῇ 20 Μαρτίου 1898

Ἠέρος Δ. Μανουδάκης (δ. ν.)

ΣΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟ ΜΟΥ

Γιατί τὰ ρόδα δὲν μυρίζουν,
Τ' ἄνθια, γιατί δὲν ἔχουν χάρι;
Σὺ, πέσμου, ποῦ εἶς ἄκουμπημένους
Ἐπὶ νεκρὸν σου μαξιλάρι.

Γιατί τὰ πάντα ἐδῶ τριγύρω,
Ποῦ μιά φορά μ' αὐτὰ εἶγες γνώρα,
Πέσμου, ἀδελφέ, γιατί δὲν κραινουν,
Γιατί δὲ σὲ γνωρίζουν τώρα;

Γιατί κ' ἡ αὐγὴ πόλαμπε πρῶτα
Ἐπὶ τῷ Ἄλωναριῷ τὴν ὄμορφάδα
Βυθίστηκε σὲ μαῦρο πένθος
Κ' ἔχει ἔς τὴν ὄψιν μὴν ἀχνάδα;

Γιατί τὸ φῶς τοῦ ἡλίου κ' ὅλα
Φαίνονται πλέον ξεθωριασμένα;
Γιατί γοργὰ καὶ ἡ ὥρα φεύγει,
Δὲν σταματᾷ κανὴν γιὰ μένα;

Γιατί κ' ἔψες ἐν' ἄστρο ὠραῖο
Τὴν ὥρα π' ἄρχισε νὰ λάμπῃ
Μὲ βία ἐχύθη πρὸς τὰ κάτω
Ἐπὶ γῆ μας κ' ἔλεγες πῶς θὰ ἔμῃ;

Γιατί τῆς φύσεως κάθε χροῖμα
Νέκρο φοικτὴ τόχει σκεπάσει;
Μὴν ἐνεκρόθηνε μ' ἐσένα
Κι' ὄ,τ' εἶναι ἀθάνατο ἔς τὴν Πλάση;

Ἐσὺ εἶχες δύναμι, ἀδελφέ μου,
Νὰ τὰ κρατῆς ὅλα δεμένα
Μέσα ἔς τὴν ἀχαιρὸν ζωὴ σου
Ἀρμονικὰ καὶ μαγευμένα;

Καὶ τώρα ποῦ εἶσαι βυθισμένος
Μὲς τῆς φθορᾶς τὸν ἄθλιο νόμο
Θαροῦ τί ἐξέσυχες μαζί σου
Κι' αὐτὰ ἔς τὸν ὑστερὸ σου δρόμο;

Εἶναι ταξιῶδι αὐτὸ ποῦ κάνεις
Μὲ υπερυψάνεια τώρα τόση;
Γεῖα, πέσμου, πότε θὰ γυρίσης,
Ἐπὶ ποῖς νάρθη νὰ σ' ἀνταμώνῃ;

Εἶναι κ' ἐκεῖ χωριά καὶ τόποι,
Θὰ θρῆς τὰ χἀίδια τῆς μητρὸς σου,
Ἐνεκρῶμένα θὰ εἶν' κ' ἐκεῖνα,
Καθῶς τὸ πᾶν ποῦ στέκει ἐμπρὸς σου;

Θ' ἀκοῦς ποτὲ γλῦκὰ τραγουδία
Σὲ νύχτα ἀστεροφωτισμένη;
Θὰ περπατοῦν κ' ἐκεῖ σιμὰ σου
Ἐπὶ ἄλλοι μας φίλοι ἀγαπημένοι;

Ποῖς ξέρει, ποιός, νὰ μοῦ ἔξηγήσῃ
Τὸ αἶνιγμα τούτῳ μου κ' ἀνίσως
Ἐπὶ νεοῦ σου κόσμῳ ποῦ πηγαινῆς
Θὲ νὰ χωρᾷ τ' ἄχρεϊο μῆσος;

Ἐνθάχουν τόπο ἔστιν ὄργη τους
Σκλήρῳ μαχαίρῳ κ' ἄδικῳ ἔχτρα
Κι' ἂν ἔς τ' ἄλλα ἐκεῖ γνωστά μας ὄντα
Ἐ φύσις θὰ εἶναι περιπέχτρα;

Ἐνθα λυπιέται μαῦρον νεϊότη,
Ποῦ ἀπάνου ἔς τὸ λουλούδισμα τῆς
Κρουφᾷ περὶ τῶν τῆς θεοῖζει
Κάποιος ἀπάνθρωπος διαβάτης;

Καί, κάθε δάκρυ, ποῦ ἀναμμένο
Ἐκκαπᾷ ἐδῶ τὸ μάτι χύνει,
Ἐν γένεται βροχὴ ἐκεῖ πέρα
Κι' ἂν ὡς βροντᾷ, γροικοῦνται οἱ θρῆνοι;

Κι' ἂν τέλος ὄσα ἢ γελασμένῳ
Ζωῆ τοῦ κόσμου μας κηρύττει.
Κ' ἐκεῖ, ἀπλωμένα, θὲ νὰ μοιάζουν
Μ' αὐτὸν τὸν ἄστατο πλανήτη;...

ᾠ! μίλειε, μίλειε ἐδῶ, ποῦ τώρα
Σὲ τριγυνοῦν μὲ δάκρυα τόσοι
Κι' ὄλοι θαρροῦν, τὸ κρῖο σου στόμα
Πῶς μίαν ἐλπίδα θὰ τοὺς δώσῃ.

Ἐλπίδα ὀλόφωτη, βγαλμένη
Ἄπ' τὸ μυστήριο ποῦ σὲ ζώνει,
Ἄπὸ τὸ σκοτός, ποῦ ἀπλωμένο
Στὸ νοῦ, 'ς τὰ μάτια, μᾶς τυφλώνει.

Καὶ πότε ἀργοί, πότε τρεχάτοι,
Πότε ἀπὸ ψεύτικα πιασμένοι
Κάτι ζητᾶμε, ἢ ἀνθρωπότη,
Κι' αὐτὸ τὸ κάτι δὲν προβαίνει.

ᾠ! μίλειε, μίλειε! κι' ἂν δὲν πρέπει
Νεκρὸς ζωὴ νὰ λάβῃ πάλι
Κάμε τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἀθῶο
Μιά μυστικὴ φωνὴ νὰ βγάλῃ.

Μίλειε! κι' ἂν ἓνας δὲ νοῖσῃ
Ἄπ' τοὺς θνητούς, τὴ θεία γλῶσσα,
Εἶναι μί' Ἀθάνατη ποῦ ἀκούει
Ἵσα κι' ἂν πῆς, κρυφά μας, ὅσα.

Μιά, ποῦ κρατεῖ ἐπιδέξια λύρα
Καὶ κάθε ἀγνὴ μᾶς ψάλλει ρήτρα·
Αὐτὴ 'ς τὸν πόνο τῆς ψυχῆς μου
Θὰ γένη εὐθύς παρηγορήτρα.

Κέρκυρα.

ΑΝΔΡΕΑΣ Σ. ΒΡΑΝΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Τῷ ἀρίστῳ φίλῳ

Γεωργ. Κ. Σφήκα.

Ἐκ τινος πραγματείας ἡμῶν, ἀνεκδότου ἔτι καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «*Ἡ μουσικὴ καὶ τὸ θέατρον ἐν Ζακύνθῳ*», ἀποσπῶμεν τῇ παρακλήσει φίλου, ἱστορικᾶς τινος περὶ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ θεάτρου σημειώσεις, τὰς ὁποίας καὶ δημοσιεύοντες τερπνὴν νομίζομεν καὶ ὠφέλιμον ὅτι παρέχομεν τοῖς ἀναγνώσταις τῆς ἀσθενοῦς ἡμῶν ταύτης μελέτης ἕλην, πραγματευόμενοι περὶ ἀντικειμένου, ὅπερ πάντοτε ἐθεωρήθη ὡς εἰς τῶν κυριωτέρων στολισμῶν πάσης καλῶς μεμορφωμένης κοινωνίας.

Παρατρέχοντες τὰς ἐπὶ Ἑνετοκρατίας καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἀξιωματημονεύτων τῆς νήσου ἡμῶν συμβάντων ὑπὸ εὐγενῶν νέων διδομένας παραστάσεις, καθ' ἃς ἐν ἰταλικῇ μεταφράσει τῷ μὲν 1571 ἐδιδάχθησαν οἱ Πέρσαι τοῦ Αἰσχύλου, τῷ 1671 κωμῳδία τις, ἧς ἡ ἐπιγραφή δὲν διεσώθη μέχρις ἡμῶν, καὶ τῷ 1797 τὸ δράμα *Gli amantici canuti* τοῦ ἐκ Τοσκάνης εὐγενοῦς Καρόλου Λανφράνκη Ρώσση, σταματῶμεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν οἱ Ἄγγλοι κατέλαβον τὴν νῆσον ἡμῶν, ὅτε καὶ τὸ πρῶτον ἐνεφανίσθη ξένη τις Ἑταιρεία, ὅπως δώσῃ, σειρὰν θεατρικῶν παραστάσεων.

Ἀφικομένη ἐν Ζακύνθῳ, κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1813 ἡ

μουσικὴ αὐτῆ ἑταιρεία ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἤθελε τύχει θεάτρου καὶ προσκολληθῆ εἰς αὐτὸ καί, τούτου μὴ ὑπάρχοντος, προέτρεψαν οἱ τὴν ἑταιρίαν ταύτην ἀποτελοῦντες μουσικοὶ εὐπατρίδας τινὰς τῆς νήσου, ἵνα σχηματίσωσι Σύλλογον καί, ἰδίαις δαπάναις, ἰδρύσωσι θέατρον, τῇ συναινέσει τῆς ἐπιχωρίου Κυβερνήσεως. Ὅντως ἡ ἰδέα αὕτη δὲν ἐβράδυνε νὰ λάβῃ σάρκα καὶ ὄσπ'· διότι κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς νήσου, ὁ εὐπατρίδης Διονύσιος Βουλτσος ἐνεργῶν, ὡς μέλος τοῦ σχηματισθέντος Συλλόγου, ὑπέβαλε πρὸς τὴν Διοίκησιν Ζακύνθου τὴν ἀπὸ 24 Ἰουνίου 1813 ἀναφορὰν αὐτοῦ, δι' ἧς ἠτεῖτο, ὅπως, δι' εἰδικῶν διατάγματος, ἀναγκωρισθῆ τὸ θέατρον ἐκεῖνο, ὡς κτῆμα τοῦ αὐτοῦ Συλλόγου, τὸ δ' ἐνοίκιον τοῦ οἰκοπέδου, ἐφ' οὗ τὸ θέατρον, πληρώνηται ὑπὸ τοῦ δημοσίου τῆς νήσου ταμείου. Ἡ Διοίκησις, διὰ τῆς ἀπὸ 26 Ἰουλίου ἰδίου ἔτους ἀποφάσεως αὐτῆς, ἐπέκρινε τὴν αἴτησιν ἐκείνην καὶ οὕτω ὀλίγους μῆνας κατόπιν, ἰδρύθη τὸ θέατρον, δαπάναις τοῦ ἀνωτέρω Συλλόγου.

Τὴν ἐργολαβίαν τοῦ Φιλοπατριωτικοῦ, ὡς ἐκλήθη, ἐκείνου θεάτρου ἀνέλαβεν ὁ Σωτήριος Ρίνης (Rini) καὶ αἱ ἐν αὐτῷ παραστάσεις (1) ἤρχισαν, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ αὐτοῦ ἐργολάβου. Οὐχ' ἤττον διάφοροι εὐπατρίδαι, ἐν οἷς οἱ Διον. Φλαμπουριάρης, Κωνστ. Νεράντζης, Ἄλ. Κούρτσολας, Κωνστ. Δραγῶνας, Διον. Ρώμας, Γ. Α. Κομιώτης, Δ. Κουλούμπαρδος, Γ. Κυβετὸς καὶ Ἄγγ. καὶ Λουδ. Μωρέττη πρὸς εὐδῶσιν μὲν τοῦ θεατρικοῦ Συλλόγου, ὅστις ὠφέλιμον καὶ διδακτικὴν ἄμα διασκεδάσιν παρεῖχε τοῖς συμπολίταις αὐτῶν, πρὸς ἀποφυγὴν δὲ παντὸς προσκόμματος, ὅπερ εἰς τὴν πρόοδον τῶν παραστάσεων ἠδύνατο νὰ παρεμβληθῆ, συνέταξαν τῇ 1 Νοεμβρίου 1817 κανονισμόν, οὗ τὰς ὁδηγίας καὶ ὑποχρεώσεις ἀπαρβατάτως ὤφειλον νὰ τηρῶσιν. Περιεῖχε δὲ ὁ κανονισμὸς ἐκεῖνος, ἐν τῇ ἰταλικῇ συνταχθεὶς, τὰ κατωτέρω ἄρθρα.

—1) Ἄπαντες οἱ κατωτέρω ὑπογεγραμμένοι κύριοι θέλουσι σχηματίσει Σύλλογον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «*Φιλοδραματικὸς Σύλλογος Ζακύνθου*». («*Nobile Società Filodrammatica del Zante*»).

—2) Ὁ Σύλλογος οὗτος θέλει δώσει σειρὰν κωμικῶν καί, εἰ δυνατόν, δραματικῶν παραστάσεων, κύριον σκοπὸν ἔχουσῶν τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς ζακυνθίας νεολαίας καὶ τὴν τοῦ κοινῶ τέρψιν δι' ἠθικῶν ἀξιομάτων, παραδειγμάτων χρηστῶν καὶ δι' ἐπιδείξεως πάντοτε δημοσίων τε καὶ ἰδιωτικῶν ἐλαττωμάτων, ἐπισυρόντων μὲν τὴν χλεύην τὴν καταδιώξιν καὶ τὴν τιμωρίαν, τὴν χρηστοθήειαν δ' ἐπιδιωκόντων.

—3) Ὁ Σύλλογος οὗτος θέλει ἔχει Πρόεδρον, ὅστις μόνος θέλει ἔχει τὴν φροντίδα καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τῶν μερῶν ἐκείνων, ἅτινα ἤθελε θεωρήσει ὡς μᾶλλον σύμφορα πρὸς τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν καὶ κατάλληλα διὰ τὸ μικρὸν θέατρον καὶ ὧν τὴν ἀντιγραφὴν προσδιορίζων θέλει διανέμει ταῦτα κατόπιν, κατὰ τὴν ἰδίαν κρίσιν, οὐδενὸς δυναμένου ν' ἀποποιῆται τὸ διδόμενον αὐτῷ μέρος, ἄνευ εὐλογοφανοῦς τινος αἰτίας, ἣν δεόν νὰ ὑποβάλλῃ πρὸς τὸν Πρόεδρον ἐγγράφως εἰκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας μετὰ τὴν λήσιν τοῦ μέρους ἐκείνου, ἵνα δύναται ὁ Πρόεδρος νὰ λαμβάνῃ τὰ κατάλληλα καὶ προνοητικὰ μέτρα.

(ἀκολουθεῖ)

Σημ. (1). Ὡς ὑψίφωνος τοῦ θεάτρου τούτου, τῷ 1815, ἐχρημάτισεν ὁ Κυριακὸς Καστίλιας (Castiglia) ἰταλὸς, ὡς ὑψίφωνος ὁ μουσικοδιδάσκαλος Θεόδωρος Καραβίας καὶ ὡς ὑποβολεὺς ὁ Ἰωάννης Βαπτιστῆς Λομβάρδος.